

- Voorzitter** : A.P.J. van Heck, Dorpsstraat 35, 7261 AV Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2894.
- Secretaresse** : Mevr. S. Klein Bluemink, Postbus 61, 7261 KL Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1685.
- Penningmeester** : A.J. van Bremen, het Hoge 54, 7251 XZ Vorden.
Telefoon 05752 - 2736.
Bankrekening: RABO-bank Ruurlo, rekeningnummer 3567.22.996
t.n.v. Old Reurle.
- Archief** : F. Toevank, G.Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1390.
- Redactieadres** : J.H. Tornij, 't Gotink 43, 7261 VE Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2997.

De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Zutphen,
onder nummer V 103401.

VAN DE VOORZITTER.

De kop is er weer af, van het seizoen 1991/1992 bedoel ik. In september was, afwijkend van het normale patroon, een uitstapje naar Eibergen voorzien. Echter, ondanks publicaties in de Kroezeboom én Contact moest het bestuur dit evenement op het laatste moment afblazen. Het aantal deelnemers beperkte zich tot zes personen, hetgeen ook financieel, geen basis vormde om de excursie door te laten gaan. Jammer voor Jan Onk, die zich hiervoor zo ingezet had. Toch is zijn idee niet om los te laten.

Voor de "open dag" op 14 september j.l. werd door het gemeentebestuur een beroep gedaan op Old Reurle om vrijwilligers te leveren voor de bewaking van de eigendommen van het kasteel. Dat is, zij het bescheiden, gelukt. Hartelijk dank aan de dames en heren die zich beschikbaar hebben gesteld.

De eerste verenigingsavond op 9 oktober werd een succes. Meer dan tachtig personen kwamen de films van de heer Masman bekijken. Het waren toch wel unieke beelden van hoe het ruim veertig jaar en korter geleden in Mariënveld en Ruurlo was. Er waren dan ook tijdens en na de voorstelling veel reacties, blijken van herkenning én waardering. Een aansporing om in het volgend seizoen weer een dergelijke avond te organiseren? Bij wijze van proef kon tijdens de pauze, die doorgaans zeer lang kan zijn, koffie of een drankje bij de bar worden afgehaald en betaald. Daardoor kon iedereen binnen twintig minuten worden bediend. Ik heb dan ook geen gemopper gehoord. Ook de Luifel was te spreken over deze opzet.

De evenementencommissie is er weer in geslaagd een afwisselend programma voor volgend jaar in elkaar te timmeren en ik hoop dat een groot aantal belangstellenden onze avonden zal bezoeken.

Tenslotte, de donkere dagen voor Kerstmis naderen alweer met rasse schreden. Voor velen een gezellige tijd, voor anderen toch wat eenzaamheid. Laten we de laatsten niet vergeten.

Namens het bestuur wens ik U en de Uwen prettige feestdagen toe, een goed begin voor 1992 én blijf er gezond bij.

De voorzitter.

NIEUWS VAN DE EVENEMENTENCOMMISSIE.

Met uitzondering van 15 april beginnen de verenigingsavonden om precies 20.00 uur in zaal De Luifel.

- 8 januari 1992 : De heer Petersen geeft een diapresentatie met als motto: "Een wandeling door oud Doesburg". Aansluitend bestaat de gelegenheid zich op te geven voor een echte wandeling door oud Doesburg.
- 12 februari 1992 : De heer G. Mol uit Borculo zal klankbeelden (beeld met geluid) over de bosbewoners in de Achterhoek (vossen, ijsvogels, boonkickers, etc) tonen en na de pauze de vierjaargetijden in het Haaksberger Veen. Voor natuurliefhebbers een avond bij uitstek.
- 11 maart 1992 : De Algemene Ledenvergadering. Na de pauze zal de heer Olminkhof een korte lezing houden over stamboomonderzoek.
- 15 april 1992 : U bent dan te gast in café Bousema, Zutphenseweg te Lochem. De heer Koos Dansen zal dan om 19.30 uur een lezing houden met als thema "De Achterhoek".
- 13 mei 1992 : Mevrouw van Leeuwenstein uit Steenderen geeft een diapresentatie over de geschiedenis van Bronkhorst, de kleinste stad van Nederland.

OPROEP

In verband met voorbereidingen ten behoeve van een stukje over de bekende en misschien wel meest geleerde Ruurloër, te weten Hendrik ter Haar (in het latijns Hendricus Harius/Hendrici Hary), onder andere rector van de latijnse school te Zutphen, die leefde in de 16e eeuw, ben ik op zoek naar bronnen, gegevens en reeds eerder gepubliceerd materiaal. Het artikel van meester Heuvel in zijn Land tussen Berkel en Schipbeek is in mijn bezit. Is er onder de lezers of leden iemand die mij met het gevraagde behulpzaam kan zijn?

P.Y. ten Arve
Lange Kerkdam 91
2242 BT Wassenaar.
Tel: 01751-10298 (weekend).

A'J PLAT KÖNT PRAOTEN

'n Paar wukke eleen hak't met iemand aover vrogger en dan in 't bezunder aover 't gezag van de pelitie. Zo'n vieftig jaor eleen kekke wie met ontzag tegen un agent op. Ikherinner mie un geval uut dee tied. Ik zat nog op de legere schole, in de zesde klasse.

't Was naojor en tied dat de appels riepe waarn (of nog neet helenaole) en dan ginge wie d'r nog wal's op uut um te kieken oft'r hier of door wat te haal'n was. Veural de dominee en de pastoor waarn in trek, dee hadd'n grote tuinen met völle vruchtbeume.

Bie de dominee ko'j aover 'n paeke vanaf 't Rikkelder in de tuin komm en bie de pastoor mos ie deur een gat in de hegge kropen.

't Was altied good agaon, moor dee ene keer waarn wie neet veurzichtig genog, want meneer pastoor heurn wat en ging 's kieken. De jonges vlaogen vot deur 't gat in de hegge, moor ze mossen d'r ene veur ene deur en doordeur herkenn de pastoor d'n laatsten den deur 't gat krop (ene bie um uut de buurte).

D'n volgenden margen kwam de veldwachter op schole um te vraogen wee d'r appels egapt hadde bie de pastoor. Ik zee um nog zo staon veur de klasse, ons kwaod ankiekend. Wie heel'n ons van 'n domm'n. Too mos den jonge den herkend was met nao de gang. Door vroeg'n ze um wee de andern waarn ewes. Too e dat neet zeggen wol, kreeg e d'r wat achter veur met de gummiknuppel. In de klasse ko'j um heurn reern. Too de andern doordeur ok bekend waarn, mossen dee ok komm'n en kreeg'n nog iets meer omdat ze neet meteen wat ezeg hadd'n.

De eerste tied hef de pastoor gin las meer ehad van appelgappers en wie leep'n geerne un strätötte umme a'w de veldwachter zagg'n.

Veur 'n paar appels was de straf misschien wal wat zwoor, moor noe mot alles kön'n en kent ze haost gin straf meer.

In vieftig joor kan d'r völle verandern.

Töt un volgende keer

Albert Jan

EEN TERUGBLIK.

door L.H. Kranenbarg.

In 1879 werd tengevolge van de aanleg van de spoorbaan Zutphen - Winterswijk een perceel heide doorsneden, liggende tussen de Groenloseweg en de Morsdijk, zodat een gedeelte, groot 61 are en 90 centiare, geen uitweg meer had. Het was omsloten door de nieuwe spoorbaan; een dennebos, eigendom van de Marnix van St. Aldegonde te Brussel; een weiland en aan de straatzijde door markegrond. Dit was grond zonder aanwijsbare eigenaar, een soort algemeen bezit, dat beheerd werd door een bestuur.

Dit bestuur der Marke Ruurlo bestond uit: - - -

- 1). Mr. W. Baron van Heeckeren van Kell, wonende op Kasteel Bingerden te Angerlo.
- 2). De heer J.H. Gallee, burgemeester van Vorden en rentmeester van de Marnix van Sint Aldegonde te Brussel (die hier verschillende bezittingen bezat).
- 3). De heer J. Flothuis, rentmeester van Huize Ruurlo. Die zal, denk ik, wel het administratieve gedeelte voor zijn rekening genomen hebben.

Eerder genoemd perceeltje heide werd middels notaris Tjeenk Willink te Borculo, op 19 juli 1890, aan koper verkocht voor f 200,- plus bijkomende kosten (f 11,04). Op 14 oktober 1892 werd door koper een strook markegrond gekocht ter grootte van 15 are, voor de som van f 10,- plus f 4,79 kosten. Door deze laatste aankoop was er een uitweg naar de Groenloseweg, het perceeltje heide was dus ontsloten en kon als bouwterrein worden aangemerkt. Het kreeg de kadastrale nummers Sectie K, no 140/02/03/04.

In de loop van 1891 werd een woonhuis met winkel en bakkerij gebouwd, die van de gemeente Ruurlo het huisnummer wijk C, no 63 kreeg. Als bijzonderheid kan nog worden vermeld, dat de voordeurdorpel plus-minus een meter hoger lag dan de Kruin van de rijksweg, die toendertijd een klinkerweg was. Dat bleek bij de aanleg van de telefoonkabel. Toen moesten ze onder de rijksweg door met een grondboor. Na meting was dat 1,50 meter onder de kruin van de weg. In ongeveer 50 jaar tijd was de weg ongeveer 1,50 à 2 meter hoger geworden. In mei 1908 heeft de eigenaar van het pand de zaak verkocht aan een nieuwe koper, die weer van voren af aan moest beginnen, omdat de zaak om zekere redenen totaal verlopen was. Op 30 mei 1908 werd er gestart met een bescheiden voorraad kruidenierswaren (totaal voor f 126,10) benevens 5 zak à 50 kilogram tarwebloem en 10 hl (mud) rogge-meel.

De inventaris van de kruidenierswinkel bestond uit een toonbank, een winkelkast, twee koperen weegschalen, ijzeren en koperen gewichten en een petroleumvat.

De toonbank:

In de toonbank zat een lade, waarin een zinken olievat gemonteerd was. Hierin zat raapolie; slaolie was nog niet in zwang. Onder het toonbankblad was het voornaamste attribuut aangebracht, namelijk de geldlade. Links hiervan zat een grote lade voor diverse artikelen. Voor het zachte zeep en het stroopvat was onder de geldlade een plaats. Boven de hele lengte van de toonbank hing aan de zolder een (meestal fantasierijk uitgezaagde) plank voorzien van koperen knoppen, waaraan de papieren zakken hingen. De vijf, vier, drie en twee ponds waren van een rechthoekig model. De kleinere zakken waren puntzakken. Voor snoep en koekjes waren ze van gekleurd papier, later van cellofaan daar plastic nog niet was uitgevonden.

De winkelkast:

Het bovenste deel was bestemd voor de verpakte artikelen. Het onderste deel, dat iets naar voren was uitgebouwd, bevatte diepe bakken voor losgestorte artikelen, zoals gruttemeel (pannekoekmeel), tarwebloem, rijst, peulvruchten, zout en soda. Deze bakken waren met asbest bekleed. Tussen de bovenste vakken en de onderste bakken bevonden zich de bakken voor suiker, klontjes-griesmeel, havermout e.d. Onder deze schuifbakken waren over de gehele breedte van de kast kleine laadjes aangebracht voor kleingoed als garen, band, spelden, enzovoort.

De weegschalen:

Aan de zakkenplank hingen twee koperen schalen (een grote en een kleine). Bovendien stond op de toonbank nog een zogenaamde "wipwap".

De gewichten:

Er was een blok met koperen gewichten aanwezig. Deze waren in 1908 overgenomen van de vorige eigenaar, gelijk met de vorengemelde inventaris. Bij deze gewichten zijn er enkele, die al uit de periode rond 1850 stammen; ze zijn tenminste nog van voor de IJkwet. De vorige eigenaar heeft in 1890 de hele inventaris van de heer Bemer, die zijn zaak aan de Dorpsstraat in Ruurlo beëindigde, overgenomen. Die winkel zat in het pand, wat nu Dorpsstraat 25 is.

Het petroleumvat:

Hoewel het nu raar klinkt, en vandaag de dag ook niet meer zou worden toegestaan, was het in vroeger jaren noodzakelijk. Doordat electriciteit toen nog ontbrak, was men voor verlichting op petroleum aangewezen. Het petroleumvat was eigendom van A.P.C. (American Petroleum Company). Dit werd aan de wederverkopers in bruikleen verstrekt. Het vat was voorzien van een zuigpomp met aftapbuis. In de loop der tijden is de naam A.P.C. veranderd in Esso.

In Ruurlo was ook een agentschap van A.P.C. gevestigd. De laatste vertegenwoordigers waren vader en zoon Kanters van het huidige tankstation aan de Barchemseweg. Kanters senior ventte met paard en kar door de contreien van Ruurlo. Maandelijks werd een "periodiek" uitgegeven, waarin al een stripverhaal stond. Dat krantje heette "de Automaat". Onder het stripverhaal stond altijd: "Hoe het Pijpje Drop vergaat, staat in de volgende Automaat". De hoofdpersoon in het verhaal was namelijk een negerjongetje.

Het is interessant om te vertellen welke artikelen er vroeger verkocht werden, maar nu uit de sortering zijn verdwenen:

Muurblauw:

Hiervan werd een weinig in de witkalk gedaan om de witte kleur op te halen. Tevens werden de stalramen met blauwsel geverfd, want blauw stoot de vliegen af.

Kogelblauw:

Dit was bleekblauw in de vorm van knikkers, dat werd gebruikt bij de was. Het was de voorloper van Reckitts zakje blauw.

Zwartsel:

Dit werd gebruikt voor het zwartmaken van het onderste gedeelte van de stalmuren.

Cichorei:

Dit werd gebruikt voor het op smaak brengen van koffie. Het zijn de gemalen wortels van de cichoreiplant. De fabrikant was de firma D.H. Schaars uit Borculo. Dit was de voorloper van de bekende busjes Buisman.

Worstepinnen:

Dit waren de stekels uit de meidoornhagen. De leverancier was iemand uit de Liemers. Ze waren in bosjes van 25 of 50 stuks bijeengebonden door een touwtje. Gezien het feit dat bijna iedereen in het buitengebied zelf slachtte was dit een gewild seizoenartikel.

Lampekatoen:

Dit werd gebruikt in de petroleumlampen.

Klontjes:

Dit waren blanke, zoetsmakende vierkante gladgeslepen brokken met een katoenen draadje erdoor. Deze klontjes werden in plaats van suiker in de koffie gedaan, meestal op hoogtijdagen, zoals verjaardagen, nieuwjaarsvisites, enz of gewoon bezoek.

bezoek.

Bij het derde kopje koffie was het nog niet helemaal weggeslonken en werd dan met het laatste slokje meegenomen en achter de wang gedrukt.

Heiboenders:

Dit waren bosjes heide, samengebonden door middel van een gespleten twijgje, die als putteboenders dienst deden. De plaatselijke naam was "wöskers". Het waren de voorlopers van de bekende "knollen" en nog later de pannesponsen. De leverancier was Dammers uit Halle Heide, die met een trekkar de winkels bezocht.

wordt vervolgd.

EEN GENEALOGISCH RAADSELTJE.

door P.Y. ten Arve.

U kent die raadseltjes wel waar kinderen soms mee thuis komen. Zij schetsen dan een of andere ingewikkelde familierelatie in de trant van: "Jantjes oma is Pietjes tante en Henk's moeder". Het is dan aan U om te beantwoorden of zoiets mogelijk is en welke onderlinge familiebanden er bestaan.

Ik kwam bij een genealogisch onderzoek in Ruurlo een soortgelijk geval tegen. Is het mogelijk dat vader en zoon één en dezelfde persoon als zwager hebben ??

In eerste instantie zult U, net als ik, geneigd zijn ontkennend te antwoorden. Je hebt het immers over verschillende generaties. Het ligt ook niet erg voor de hand. In theorie zijn er wel situaties denkbaar waarbij het gestelde mogelijk is maar dan blijft de vraag of het in de praktijk ook voorkomt.

In het onderhavige geval kan ik de vraag met "ja" beantwoorden en ik zal U de onderlinge familierelaties uit de doeken doen.

Vader Bartheld (z.v. Hendrik) ten Erve trouwt in 1682 met Berendjen (d.v. Berend) Hillebrand. Hun zoon Hendrik (z.v. Bartheld) ten Erve trouwt in 1705 met Aaltjen (d.v. Berend) Esselenbroek. Bovendien trouwen in 1692 Teunis (z.v. Berend) Esselenbroek, een broer van Aaltjen Esselenbroek met Teuniske (d.v. Berend) Hillebrand, de zuster van Berendjen Hillebrand.

In dit geval is dus Teunis Esselenbroek zowel de zwager van vader Bartheld als van zoon Hendrik ten Erve.

Of de betrokkenen zich bewust zijn geweest van deze bijzondere familieverhoudingen en of hieraan gevolgen voor de onderlinge familierelaties verbonden waren, zal wel altijd een (familie-)geheim blijven.

BRAND IN DE VELDHOEK (deel 2).

door G.H. Kreeftenberg.

Zoals uit de archiefstukken blijkt, had ook Justitie intussen niet stil gezeten. Op 13 september gaat er een brief van de Officier naar de Burgemeester van Ruurlo met daarin de sleutel van de kist van Toon H.

In een begeleidend schrijven wordt aan de burgemeester gevraagd een nauwkeurig onderzoek te willen doen in de kist van Toon H.; hiervan een nauwkeurige lijst te maken en speciaal te kijken naar de tondeldoos en papier.

Op 17 september gaan burgemeester Luitjes en de gemeentesecretaris Kerkhoven naar het erve "Lievestro" om de kist van Toon H. te onderzoeken.

Hieronder een lijst van hetgeen in de kist was opgeborgen:

*een paar hoge schoenen.	*een paar gesprende kousen.
*een tondelpot, vuurstraal en dertien vuurstenen.	*een paar grijze kousen.
*zes pijpen en negen pijpекoppen.	*een paar zwarte kousen.
*een pijpedopje.	*een paar blauwe kousen.
*een doos met tabak en een porrer.	*een paar blauwe handschoenen.
*een klein pijpenroer.	*een paar witte wollen handschoenen.
*een scheemes	*een paar witte moffen.
*zestien breinaalden.	*vijf rode halsdoeken.
*elf hazen-strikken in een kistje	*tien blauwe halsdoeken.
*een hoorn met hagel.	*twee witte halsdoeken.
*een hoorn met kruid.	*een zwart zijden doek.
*een ledige kruithoorn.	*een witte doek met rode ruitjes.
*een ledige hagelbuil.	*een paarsch bonte doek.
*een zilveren Pignet.	*twee blauwe zakdoeken.
*een blauw gekeperd buis.	*twee hemden.
*een blauw lakens buis.	*een kleeborstel.
*een zwarte bombazijden buis.	*een fles, ruim half vol jenever.
*een zwarte buis.	*een paar schaatsen, 1 zonder ijzer.
*een zwarte buis.	*een kluwen blauw wollen garen.
*een oud grijs woldoeken buis.	*een olie- of traankannetje.
*een oud bruine buis.	*drie grijze buisen.
*een oud zwart bombazijden buis	*een klein dito wit.
*een blauw lakens buis.	*een klein buis grijs linnen.
*een zwart manchester broek.	*een kluwen bindgaren.
*een linnen broek.	*een ledig geldzakje.
*een bombazijden broek.	*een papiertje waarin een dozijn zwarte nieuwe knopen.
*een dito.	*veertien oude knopen.
*een dito.	*twee tinnen en drie ijzeren gespen.
*een dito.	*een oude sleutel en een hoefijzer.
*een grijs lakense broek.	*een plaat lood en drie klein stukjes
*een zwarte gekeperde broek.	*twee lapjes met zwavel.
*een zwarte manchester broek.	*een oude schaapskop.
*een dito vestje.	*een schoenriem.
*een paar witte kousen.	*een gedeelte van een Zutphense almanak over 1815.
*een pakje met tabak en andere vuile papieren.	
*Aan geld: twee vijfstuiverstukken	f. 0,50
vijf dubbeltjes	f. 0,50
centen	f. 0,06 ½
zestien duiten	f. 0,10
	f. 1,16 ½

Aldus gedaan den 17 september 1827.

Verder behoorden volgens bouwman Lievestro onderstaande goederen, buiten de kist, ook aan Toon H.

- *een zwarte pet
- *een oude zwarte hoed.
- *een bruin woldoeks buis.
- *een grijs linnen buis.
- *een blauwe zakdoek.
- *een gestreepte baaien borstrok.
- *een wollen borstrok.
- *een blauwe kiel.
- *een zwart bombazijden vestje.
- *een grijs linnen broek.

- *een paar oude grijze kousen.
- *een witte linnen halsdoek.
- *negen hemden.
- *een papier met tabak.
- *een paar oude witte sokken.
- *twee paar oude schoenen.
- *een paar klompen.
- *twee schiet geweren.
- *een broodmes met een schede.

Toon H. kreeg meteen alles terug, met uitzondering van de hazenstrikken en een gedrukt boekje. Hij verklaarde verder dat hij nog een linnen broek en een hemd van Liestro te goed had. Ook had hij op het "Liestro" een huid met bijen en tien schapen. De bouwman vertelt verder nog dat hij nooit iemand gezien heeft die zo slordig op zijn goed is dan Toon H., die altijd overal zijn kleren laat slingeren. Nu echter, tijdens het onderzoek, is al zijn goed, behalve dat wat in de wasch is, in de kist geborgen tot zelfs de schoenen toe.

De gemeentesecretaris Kerkhoven tekent hierbij aan dat:

"Sedert den tijd dat de kist van Toon H. geviseteerd, en papieren daarin gevonden waren, was hij altoos afgetrokken en als in zich zelf mijmerende geweest."

In de genoemde brief, die de burgemeester op 15 september 1827 ontving van de Officier van Justitie te Zutphen deelde deze mede, de voorlopige kennisgeving over de brand bij Liestro te hebben ontvangen en dat hij de uitgebreide verklaringen over de brand bij Liestro, maar ook over die bij Groes en Schuttenstede tegevoet ziet. Teneinde hieraan met vrucht te kunnen werken vraagt hij de getuigen om zich op de door hem genoemde punten duidelijk te expliceren.

Om hieraan te voldoen en om zelf ook een zo goed mogelijk inzicht te krijgen in hetgeen zich tijdens en na de brand bij de Groes afspeelde, nodigde burgemeester Luitjen, Jan Kerkwijk, daghuurder, wonende in de buurtschap "De Haar" op het goed "Den Kleinen Hillebrand" op 21 september 1827 bij zich op het raadhuis. In antwoord op de door de burgemeester gestelde vragen aangaande de brand van de schuur van Groes vertelde Jan Kerkwijk hem dat zijn naaste buurman, Albert Hillebrand, wonende op "Den Groten Hillebrand", hem was komen verwittigen. Albert Hillebrand was meteen doorgelopen, waarna Jan Kerkwijk hem spoedig gevolgd was.

Bij de brand aangekomen kwamen de bewoners, de een na de ander, naar buiten. Er waren nog weinig anderen om te helpen blussen. Deze kwamen echter spoedig. Bij zijn komst stond de hele schuur in brand. Dit kwam omdat in de schuur een grote voorraad schadden stond. Na ongeveer een kwartier bij de brand te zijn geweest had Jan Kerkwijk gezien dat Toon H. met een ladder op het huis was geklommen, om het strodak met natte lakens af te dekken om hiemee overslag te voorkomen. Niet lang daarna had zijn buurman Albert Hillebrand het eerste gezien, dat aan de binnenhoek van de vaaltschuur aan Groeshuis rook uit het strodak opsteeg. Hillebrand was er direct naar toe gegaan en vond, niet op de muurplaat, maar een lat hoger, een reeds voor de helft aangekoolde schadde. Hillebrand had de brandende schadde onder het strodak weggehaald en van zich geworpen en het dakstro dicht gedrukt om mogelijke uitbreiding te verhinderen.

Kerkwijk vertelde verder dat hij erg geschrokken was van de brand, de vrouw van Groes was zijn zuster en dat hij door de drukte van het water aanhalen en bergen van meubels, geen gesprekken of bijzonderheden had gehoord. Dat Toon H., boven op het dak zittend, gezegd zou hebben: "de vlam kan mij hier ook nog wel om het gat slaan", was hem onbekend.

Wat betreft de brand bij Schuttenstede, negen maanden eerder kon hij weinig mededelen. Wel had hij horen vertellen dat Toon H. op de avond van de brand bij zijn broer Jan H. was geweest. Van onenigheid tussen Toon en de bewoners van Schuttenstede had hij nooit iets gehoord. Dat Gerritje, de dochter van Hammen Sieverink op Schuttenstede met Toon H. had gevrijd, had ze hem zelf verteld. Dit was voor de brand van Schuttenstede. Zij had Toon H. afgezegd en bedankt.

Ook Albert Hillebrand, daghuurder, wonende op de Groten Hillebrand, kwam op de 21e september bij de burgemeester op bezoek.

Deze verklaarde dat op de avond toen de schuur van de Groes afgebrand is, hij met zijn vrouw alleen in huis was. Toen hij toevallig de voordeur uitging zag hij dat er in de Veldhoek brand was en wel zo dat hij niet anders kon zien, dan bij de Groes. Nadat hij dit aan zijn vrouw en ook aan zijn naaste buurman had meegedeeld spoedde hij zich naar de brand.

Bij zijn aankomst bleek de schuur van het erve Groes in brand te staan. De schuur stond ten noordwesten van het huis en was slechts door een niet brede vaarweg van het huis verwijderd. Waar de brand was ontstaan was niet waar te nemen. Wel constateerde hij dat er nog maar weinig mensen bij de brand waren, maar of dit de bewoners van het huis alleen waren of ook nog anderen, kon hij in zijn consternatie niet onderscheiden.

Binnen de kortste tijd kwam er echter van alle kanten hulp, die allen hun uiterste best deden de brand meester te worden, hetgeen ze echter niet lukte. Na ongeveer een kwartier bij het huis te zijn, zag hij Toon met een ladder op het dak klimmen om hier natte lakens op te leggen. Hij zelf had dat vanwege de steilte niet gedurfd. Tegelijkertijd ontdekte hij rook die uit het dak van de vaaltschuur kwam. Hij spoedde zich naar deze plaats en vond een brandende halve schadde, die reeds voor de helft was aangegloeid. Hij gooide deze van zich af met de vraag: "Waar mag dat vandaan komen ??". Tegelijkertijd drukte hij het stro dicht om uitbreiding te voorkomen. Hij had de hele avond helpen blussen en verder niets gehoord of gezien.

Om een beter inzicht te krijgen in het verloop van de brand van Schuttenstede in december 1826 vraagt de burgemeester de andere dag, 22 september 1827, ook Berend Groes voor een gesprek op het raadhuis.

Hierbij deelde Groes mee, dat zijne meid en vervolgens ook hij, door de schoorsteen kijkende, iets wat ze elke avond deden, een ongewone lichtheid aan de lucht hadden gezien. Toen ze zich naar buiten spoedden, zagen ze dat "Schuddenstede" in brand stond, waarop hij en zijn knecht, voorzien van een brandhaak, zich naar de brand haasten. Bij de brand van de schuur hadden de bewoners, reeds te bed liggend, een sterk geruis gehoord en had Groes door de schoorsteen kijkend een buitengewone lichtheid gezien. Hierop was hij naar de deel gelopen om de knecht en de schaapherder te wekken en om vervolgens de beesten los te maken. Derk Lievestro had hem bij zijn komst meteen geholpen de paarden naar buiten te helpen. Ook had hij gezien dat Toon H. natte lakens over het dak spreidde.

Verder verklaarde hij dat hij altijd goed met Toon H. op kon schieten en dat ook zijn knecht Albert Visschers goede vrienden met Toon was. Hij vertelde ook dat Toon veel in herbergen verkeerde en dat hij zijn knecht vermaand had, het bezoek aan herbergen te laten varen. De knecht had deze wenk ter harte genomen, waardoor ook het contact met Toon minder was geworden, maar dat ze wel goede vrienden waren gebleven. Ook van de ruzie op de bruiloft van Garrit Steenblik had hij gehoord; maar de ruzie had bestaan uit een woordenwisseling over een meisje en beide partijen hadden de ruzie afgedronken. Hoewel hij van wraakgevoelens niets wist, had zijn knecht de laatste tijd veel minder omgang met Toon.

Wat betreft de brand aan de schuur van Liestro vertelt Groes dat hij met zijn huisgezin des avonds aan tafel zittende, door Gerrit Jan Arfman en Garrit Langenbarg, die wacht moesten houden bij de schuur van Groes, was toegeroepen dat er brand was bij Liestro. Toen hij met zijn vrouw bij Liestro kwam was de brand reeds geblust.

In een brief van 28 september 1827 schrijft de burgemeester aan de Officier van Justitie dat de bewoners van Schuttenstede ontkennen dat hun dochter Garritje met Toon H. gevrijd heeft.

Albert Visschers verklaarde verder dat ze geen ruzie met elkaar hadden gemaakt op de bruiloft van G.J. Steenblik, hooguit een woordenwisseling, wat ze later weer afgedronken hadden.

Hoe het verder ging met de verdachte Toon H. kunnen we in de archiefstukken van de gemeente niet vinden. Wel weten we dat Toon in hechtenis is genomen en is voorgeleid voor de Officier van Justitie, waarbij de zaak -brandstichting- behandeld is.

In een schrijven van 12 maart 1828 bericht de Officier van de rechtbank, W.V.H. van Rapperdt aan de burgemeester van Ruurlo dat het hooggerechtshof bij arrest van 10 maart l.l. de persoon van Toon H. , bij gebrek aan genoegzaam bewijs, buiten vervolg heeft gesteld en dat Toon uit zijn gevangenschap wordt ontslagen. Verder schrijft hij dat dien persoon zoveel mogelijk ongemerkt moet worden gadeslagen om mogelijke nieuwe bezwaren te krijgen, zodat Toon opnieuw in hechtenis kan worden genomen. Hij heeft Toon H. zeer ernstig aangespoord zich van haatdragende handelingen tegen personen die tegen hem getuigt hebben te onthouden en dat hij niet meer bij het "Lievestro" mag komen, maar dat de burgemeester van Ruurlo er voor zal zorgen, dat al zijn eigendommen aan hem worden teruggegeven. Tenslotte schrijft hij dat het ontslag zeker angstgevoelens zal doen opkomen bij de bevolking en hij verzoekt de burgemeester dan ook uiterst alert te zijn op de verdachte persoon en bij de geringste aanwijzingen, de Officier hiervan in kennis te stellen.

Ruurlo, november 1990.

OLD REURLE EN DE OUDE LANDBOUWWERKTUIGEN.

van Jan oonk.

Ik heb nooit geweten, dat de G.O.C. zo goed gelezen werd. Nadat het artikel van Jenny Polman over Old Reurle en de oude landbouwwerktuigen was verschenen, heb ik zo'n twee maanden voor niets anders meer tijd gehad. Als ik dat van tevoren had geweten, was het er waarschijnlijk op dit moment nog niet van gekomen. Want ga maar na: tot nu toe hebben er al meer dan twintig mensen gereageerd. Dat gaat tot op de dag van vandaag trouwens nog door, al is het nu gelukkig wel wat rustiger geworden. Een enkel telefoontje betekent: "eerst kijken wat het is en of het de moeite waard is". En als dat zo is, dan één of twee keer met de aanhanger er op uit om het thuis te krijgen. Daar ben je zo een paar avonden mee kwijt. Als het niet te zwaar is, dan kan het worden afgedaan met "handwerk"; maar heel vaak moet de trekker er aan te pas komen om het ding in de wagen te tillen. Een "slepharke" bijvoorbeeld is niet zo soepel te hanteren en heeft dan ook nog de neiging om er aan alle kanten uit te steken. Voor sommige grotere dingen moet ik zelfs met de trekker op pad. Maar tot nu toe is het allemaal gelukt.

Zo heb ik in de Achterhoek van Zeddam tot Dieren en tot de televisietoren van Markelo doorkruist. Niet allemaal direct naast de deur. Ik heb nooit geweten dat de wereld zo groot was. Opvallend was dat het merendeel van de reacties afkomstig was uit de streek tussen Lochem, Laren en Markelo. Blijkbaar is deze streek toch nog weer wat anders van karakter. Uit Ruurlo kwam slechts een enkele reactie.

Er wordt zo hier en daar blijkbaar toch meer bewaard dan ik had gedacht. Toch heb ik de indruk dat we niet veel langer hadden moeten wachten, want sommige dingen zijn letterlijk weggesleept voor de verschrotter. Andere dingen zijn moeizaam tussen brandnetels en onkruid weggehaald. Hoewel sommige dingen zo goed als nieuw lijken is bij het merendeel de last der jaren er wel aan af te zien.

Veel van de dingen die nu zijn verzameld zijn geschonken of in bruikleen gegeven. Andere dingen heb ik voor een bescheiden bedrag en een fles Reurls kruidenbitter overgenomen. Zo ben ik nu in het bezit van een rijke verzameling aan werktuigen: een hekkelmölle of Rosmölle, een slepharke, een kafmölle, een mangelmölle, een kunstmeststreuer, pleuge, een hekselsnieder, een knollenroeder, een echte dosmölle en noem maar op. Ook een fenuuspot, een oude wastrommel, een aalenpompe, enz. Werk aan de winkel genoeg dus om dat de komende tijd (jaren) op te knappen, totdat het in een eigen onderkomen kan worden ondergebracht. Wie helpen wil en kan is van harte welkom. Wie bovendien nog een oude schuur weet, die ik tijdelijk zou kunnen gebruiken (mijn "eigen" schuur puilt aan alle kanten uit; daar is geen been meer te trekken), zou ik zeer dankbaar zijn. Vooral een paar van de grotere werktuigen kan ik niet meer plaatsen. Het mag zelfs wel een kleinigheid kosten. Het belangrijkste is dat al die dingen , die door de jaren heen zo zorgvuldig zijn bewaard, nu niet alsnog in weer en wind ten onder gaan. Want ik vind het een hele rijkdom die Old Reurle nu verzameld heeft. Daar moeten we zuinig op zijn en iets moois van maken.

WATERSCHAP IJSELLAND-BAAKSE BEEK.

In een archief trof ik nog een stukje geschiedenis aan van het waterschap Ijssel-land - Baakse Beek. Dit werd uitgezocht door de toenmalige secretaris Seesing.

Het Ruurlose broek, ter grootte van ongeveer 3500 hectare, gelegen in de gemeenten Ruurlo en de buurtschappen Beltrum, Lintvelde, Zieuwent en Halle, was reeds vanaf de Middeleeuwen z.g. domeingrond met als erfrichters de Heren van Ruurlo, die dit erfrichterschap meer dan 400 jaren hebben uitgeoefend. In 1813 kwam dit domeinrecht aan Koning Willem I met nog altijd het erfrichterschap van de Heer van Ruurlo.

Bij Koninklijk Besluit van 9 januari 1829, nr.8, deed de Koning echter afstand van zijn rechten en werd tevens bevolen, dat het Ruurlose broek moest worden verdeeld onder de voorwaarden zoals deze ook voor de Markegronden waren vastgesteld. Tevens moest er een regeling worden getroffen voor het onderhoud van de watergangen met de kunstwerken en de aan te leggen wegen.

Bij Koninklijk Besluit van 16 september 1834, nr. 68, werd de verdeling van het Broek goedgekeurd en werd tevens een commissie, de z.g. Ruurlose Broekcommissie, ingesteld. Deze commissie kreeg onder meer tot opdracht het onderhoud van de hoofdwegen en waterleidingen, bruggen, duikers en vonders. Van de 5 leden van de commissie waren er 2 afkomstig uit Ruurlo, 1 uit Halle en Zelhem, 1 uit Zieuwent en 1 uit Beltrum en Lintvelde. Deze leden werden aangewezen door de gemeentebesturen.

In een vergadering van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 14 juni 1833 werd een ontwerp voor de verbetering der watergangen in het Ruurlose Broek goedgekeurd, echter onder bepaling, dat:

"door de daarstelling der geprojecteerde waterontlastingen,
"geene verkregene regten der onderliggende eigenaren worden
"gekrenkt, noch ook nadeelen veroorzaakt, welke die
"onderliggenden zelve, door gewone middelen van ruiming niet
"kunnen opheffen, in hoedanige gevallen Gedeputeerde Staten
"zich wel uitdrukkelijk de bevoegdheid voorbehouden,
"onmiddellijk de staking der werken te gelasten."

Bedoelde verbeteringswerken in het Ruurlose Broek zijn, evenals gelijktijdig de verlenging van de Hissinkbeek (thans Veengoot) tot aan het Aaltergoor, na dit besluit uitgevoerd. Tot ongeveer 1918 heeft de Broekcommissie meer of minder aan haar verplichtingen voldaan. Het heffen van de omslagen schijnt echter meermalen tot grote moeilijkheden te hebben geleid en er werden zelfs processen tot aan de Hoge Raad toe gevoerd over de verplichting tot betalen. Eerst in 1924 is de zaak van de Commissie van het Ruurlose Broek geheel afgewikkeld en werden de wegen met het pootrecht overgedragen aan de betrokken gemeenten. De watergangen werden toen reeds onderhouden door het Waterschap van de Berkel en het toenmalige Waterschap van de Baakse Beek. In de kas van de commissie was toen nog een bedrag van f 1.555,875 aanwezig, welk bedrag in de kas van de provincie is gestort.

Het Waterschap van de Baakse Beek werd opgericht bij besluit van Provinciale Staten van Gelderland d.d. 27 december 1918, nr.28. Dit besluit werd goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 19 juni 1919, nr.42.

De eerste vergadering van het algemeen bestuur (gecombineerd college) werd gehouden op 1 april 1920 in hotel "De Koppelpaarden" te Lichtenvoorde.

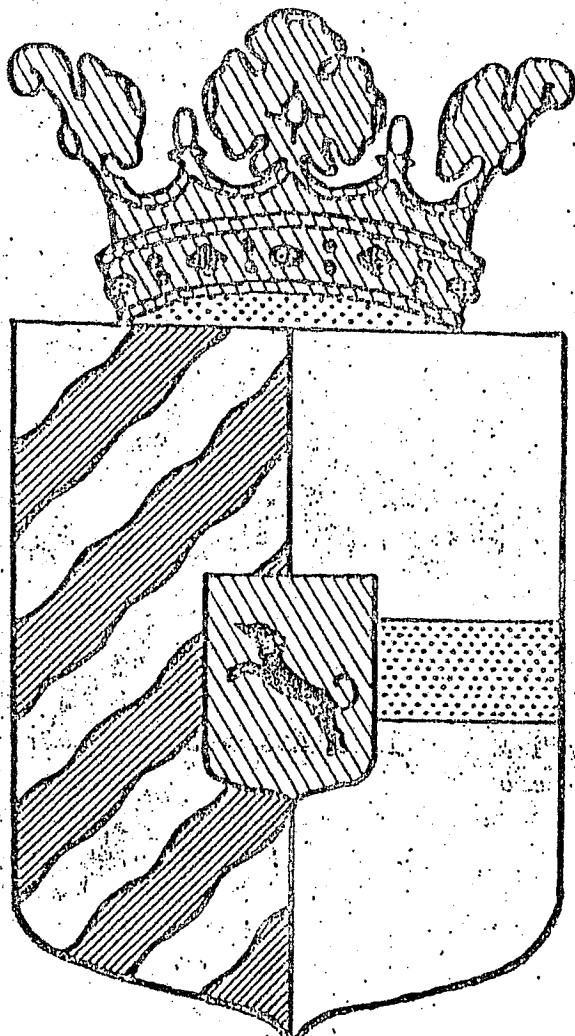
De huisvesting van de kantoren heeft nog al wat moeilijkheden opgeleverd. In het eerste jaar was de secretarie gevestigd ten huize van de watergraaf, de heer L.A.M. van Basten Batenburg te Lichtenvoorde en de technische dienst ten huize van de opzichter, de heer L.Dorst. Later werd de technische dienst ondergebracht in een lokaal van een jongensschool te Lichtenvoorde. De secretarie bleef voorts nog gevestigd ten huize van de watergraaf.

Intussen werd er al een actie gevoerd om het waterschap in Ruurlo gevestigd te krijgen, omdat deze gemeente centraler was gelegen dan Lichtenvoorde. In 1923 werd besloten tot vestiging in Ruurlo. De gemeente Ruurlo bouwde een waterschapshuis met opzichterswoning aan de Barchemseweg, onder gezamenlijke architectuur van de gemeenteopzichter en de opzichter van het waterschap.

In april 1958 werd het pand "Quisisana" aan de Groenloseweg als waterschapshuis betrokken.

Omdat het Waterschap van de Baakse Beek per 1 januari 1983 was samengevoegd met het te Steenderen gevestigde Polderdistrict IJsselland moest worden uitgezien naar meer kantooruimte.

Deze werd gevonden in het pand Kerkplein 8, dat de gemeente Ruurlo in verband met de vestiging van het gemeentehuis in het kasteel inmiddels had verlaten. Na verbouw werd het pand Kerkplein 8 op 4 december 1985 als waterschapshuis in gebruik genomen.

Waterschap krijgt een nieuw wapen

(Van een onzer verslaggevers)

RUURLO. - De Hoge Raad van Adel heeft voor het waterschap IJsselland/Baakse Beek een nieuw wapen ontworpen. Eerder door het waterschap zelf ingediende ontwerpen zijn door de raad afgewezen omdat ze te gecompliceerd zouden zijn.

Het waterschap heeft sinds 1 januari 1983 eigenlijk geen wapen meer. Voor die tijd voerden het polderdistrict IJsselland en het waterschap Baakse Beek ieder hun eigen wapen. Bij de fusie per 1 januari kwamen die wapens te vervallen.

Op basis van de twee vervallen wapens heeft het nieuwe waterschap toen enige ontwerpen voor een nieuw wapen gemaakt. Volgens de normen, zo heeft de Hoge Raad van Adel het water-

schap nu laten weten, kunnen die ontwerpen echter niet door de beugel. Ze zouden niet representatief en niet esthetisch aantrekkelijk zijn.

De raad heeft nu zelf een ontwerp gemaakt. Het linkerdeel daarvan is afgeleid van het wapen van het oude polderdistrict en het rechterdeel van dat van waterschap Baakse Beek. Het hondje in het hartschild komt uit het gemeentewapen van Ruurlo.

Het wapen krijgt de kleuren zilver, blauw, rood, goud en groen.

Het dagelijks bestuur van het waterschap heeft laten weten met dat ontwerp akkoord te kunnen gaan. Het gecombineerd college wordt gevraagd in een vergadering op 18 april hetzelfde te doen. Die vergadering wordt vanaf 14 uur gehouden in café De Keizerskroon in Ruurlo.

(artikel uit het G.O.C.) 91.48 (12)